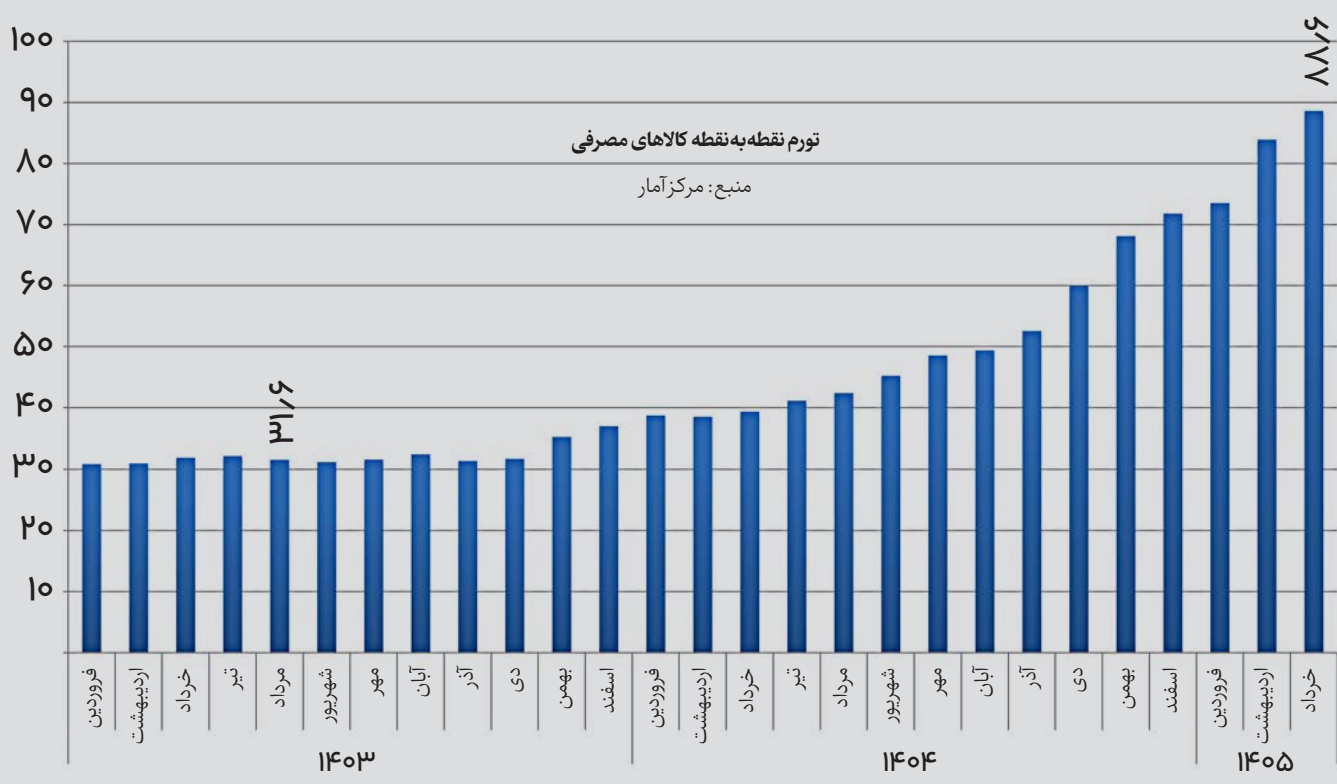
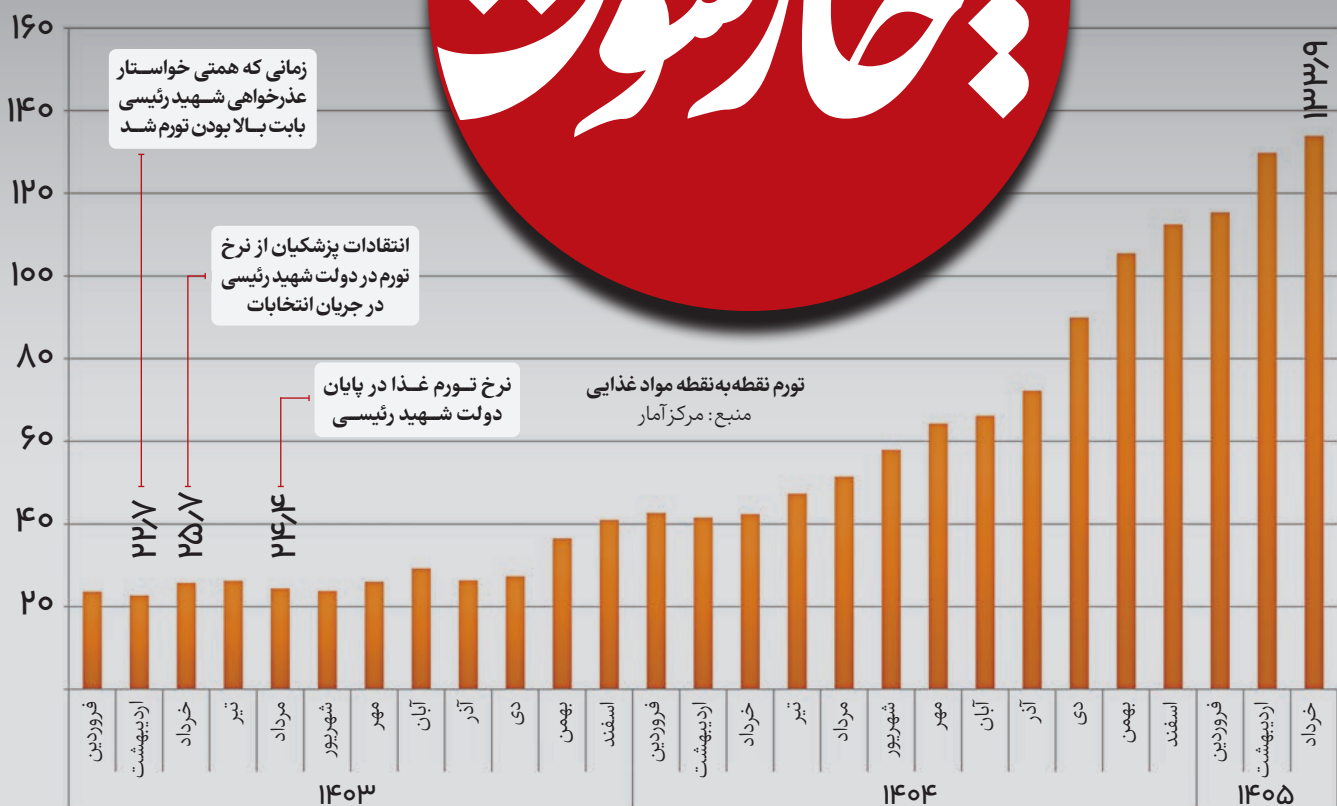

در خرداد ۱۴۰۵ نسبت به پایان دولت شهید رئیسی

تورم غذا برابر شد

بر اساس گزارش مرکز آمار، از زمان شروع به کار دولت پزشکیان، نرخ تورم نقطه به نقطه کل کالاهای مصرفی با ۵۷ واحد درصد افزایش از ۳۱٫۶ درصد در مرداد ۱۴۰۳ به ۸۸٫۶ درصد در خرداد ۱۴۰۵ افزایش پیدا کرده است. همچنین نرخ تورم نقطه به نقطه مواد غذایی نیز در این مدت ۱۰۹٫۵ واحد درصد بیشتر شده و از ۲۴٫۴ درصد در مرداد ۱۴۰۳ به ۱۳۳٫۹ درصد در خرداد امسال رسیده است. به عبارت دیگر تورم غذا نسبت به پایان دولت شهید رئیسی ۵٫۵ برابر شده است. در خرداد ۱۴۰۳ که تبلیغات انتخابات ریاست جمهوری شروع شد، مسعود پزشکیان به شدت از نرخ تورم در دولت شهید رئیسی انتقاد می کرد. عبدالناصر همتی رئیس کل بانک مرکزی دولت پزشکیان نیز در اردیبهشت ۱۴۰۳ خواستار عذر خواهی شهید رئیسی از مردم بابت بالا بودن نرخ تورم شده بود. مقایسه تورم فعلی با تورم در مقاطعی که پزشکیان و همتی انتقاد می کردند حکایت از چند برابر شدن نرخ تورم دارد اما نه پزشکیان از نرخ تورم انتقاد می کند و نه همتی از رئیس دولت چهاردهم می خواهد که از مردم بابت تورم بالا عذر خواهی کند.

حیدر مستخدمین حسینی، اقتصاددان، درگفت وگو با چارسوق سیاست های اقتصادی متناسب با شرایط کشور را تشریح کرد:

آزادسازی اقتصادی اشتباه مهلک است

دلیل اصلی گرانی ها قطعاً تصمیمات اقتصادی غلطی است

به نظرم مسئولان دولتی خودشان یک نگاهی به آمار تورم اقلام غذایی و دارو بیندازند و ببینند در همین چند ماه این کالاها چند برابر افزایش قیمت داشته اند

آمار مرکز آمار که در دسترس آقایان است و چیز پنهانی هم نیست. تورم بیش از ۱۰۰ درصدی مواد غذایی سفره مردم را کوچک کرده است. از دارو دیگر نگوییم که افزایش قیمت آن نفس مردم را بریده است

با این کالابریگ یک میلیونی مردم حتی نمی توانند یک کیلو گوشت در میادین میوه و تره بار بخرند

کدام آدم عاقلی در شرایطی که در حال جنگ با ابرقدرت اقتصادی و نظامی دنیاست به دنبال برقراری اقتصاد آزاد می رود که ما در این جهت حرکت کردیم

گرانی ها ربطی به جنگ ندارد، پشت جنگ قایم نشویم

انتشار آمارهای تجارت خارجی متوقف شده است؟

انتشار منظم آمارهای تجارت خارجی یکی از مهم‌ترین ابزارهای تصمیم‌گیری برای فعالان اقتصادی است.

بررسی آمارهای گمرکی و تجارت خارجی نشان می‌دهد آخرین به‌روزرسانی عمومی آمار صادرات و واردات کشور به دی‌ماه ۱۴۰۴ مربوط می‌شود. به این ترتیب، حدود پنج ماه است که هیچ آمار رسمی و عمومی از وضعیت تجارت خارجی در اختیار فعالان اقتصادی، پژوهشگران و تحلیلگران قرار نگرفته است.

در حال حاضر، اطلاعات مربوط به عملکرد تجارت خارجی در ماه‌های بهمن، اسفند، فروردین، اردیبهشت و خرداد هنوز به‌صورت عمومی منتشر نشده و همین موضوع ارزیابی روند صادرات و واردات کشور را با ابهام مواجه کرده است. هرچند از اسفندماه سال گذشته و به‌ویژه در ماه‌های اخیر، کشور با شرایط ویژه و پیامدهای جنگ تحمیلی رژیم صهیونیستی مواجه بوده است، اما انتشار منظم آمارهای تجارت خارجی همچنان یکی از مهم‌ترین ابزارهای تصمیم‌گیری برای فعالان اقتصادی، صادرکنندگان و واردکنندگان و سیاست‌گذاران به شمار می‌رود. در همین رابطه رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرده با توجه به بهبود شرایط، حدود ۲ میلیارد دلار تخصیص جدید ارز به واردات کالا اختصاص خواهد یافت.

داده‌های تجارت خارجی، تصویری روشن از روند مبادلات و وضعیت بازارهای هدف، ترکیب کالاهای صادراتی و وارداتی و نیازهای ارزی کشور ارائه می‌کند. از این رو، در شرایط جدید اقتصادی و تجاری، انتظار می‌رود انتشار منظم و به‌موقع این آمارها از سر گرفته شود تا تصمیم‌گیری فعالان اقتصادی بر پایه اطلاعات شفاف و به‌روز انجام گیرد.

ردپای ذی‌نفعان بزرگ در جهش قیمت مسکن

پژوهشگر مسکن با اشاره به جهش غیرمنطقی قیمت مسکن، گفت: در این وضعیت وزارت راه و شهرسازی نظاره‌گر بازار شده است. علی‌فرمان پژوهشگر حوزه مسکن و شهرسازی با اشاره به جهش اخیر قیمت مسکن اظهار کرد: طی ماه‌های گذشته پرشی که قیمت مسکن داشته، یک پرش غیرمنطقی است. بدون سند و مدرک نمی‌توان ادعایی را مطرح کرد، اما به نظر می‌رسد ذی‌نفعان بزرگی در این روند نقش دارند. البته معاملات یک بحث است، اما به نظر می‌رسد ذی‌نفعان و مالکان بزرگ از جمله بانک‌ها و مجموعه‌هایی که املاک و مستغلات گسترده‌ای در اختیار دارند در این فرآیند منتفع هستند و می‌توانند به نوعی این چرخه را تشدید کنند.

وی ادامه داد: یک شاخص دیگر هم در رابطه با بررسی روند بازار مسکن و قیمت‌ها وجود دارد؛ زمانی که قیمت‌ها با یک منطق مشخص افزایش پیدا می‌کنند، معمولاً تقاضا برای خرید هم شکل می‌گیرد؛ به این دلیل که افراد تلاش می‌کنند پیش از افزایش بیشتر قیمت‌ها اقدام به خرید کنند. این موضوع هم در تعداد معاملات خودش را نشان می‌دهد و هم در یک بخش مهم دیگر یعنی تقاضا برای دریافت وام. وی با یادآوری این که یک شاخص مناسب و برخط داریم که در دسترس همه قرار دارد و آن هزینه اوراق تسهیلات مسکن یا همان «تسه» است، توضیح داد: این اوراق برای دریافت تسهیلات محدود مسکن استفاده می‌شود. این تسهیلات در شهرهای مختلف معمولاً شاید حدود ۳ تا ۲۰ درصد قیمت یک واحد مسکونی را پوشش دهد، اما در دوره‌هایی که افزایش قیمت مسکن دارای یک روند بلندمدت و پستوانه منطقی بوده، معمولاً هم تقاضا برای این اوراق بالایی رفت، هم حجم معاملات افزایش پیدا می‌کرد و هم قیمت خود این اوراق رشد داشت.

وی تصریح کرد: اما اکنون دقیقاً شرایط معکوس را مشاهده می‌کنیم. این موضوع نشان می‌دهد اساساً تقاضای مصرفی مؤثری در بازار وجود ندارد که بخواهد از این ابزار استفاده کند. البته بخشی از مسئله هم به ناکافی بودن میزان این تسهیلات برای پوشش قیمت یک واحد مسکونی برمی‌گردد، اما در هر حال همین شاخص هم می‌تواند ما را نسبت به این اعداد و ارقام موجود دچار تردید کند. فرنام ادامه داد: در شرایطی که در یک فضای نسبتاً سکوت خبری، عملاً معامله قابل توجهی در بازار انجام نمی‌شود، خریدها به تعویق افتاده و بیشتر قیمت‌ها صرفاً اعلام می‌شوند و بین افراد رد و بدل می‌گردند، وزارت راه و شهرسازی از چند جهت تکالیف مشخصی دارد. پژوهشگر مسکن و شهرسازی با بیان این که به نظر یکی از مهم‌ترین وظایف این وزارتخانه، ساماندهی بازار است، اضافه کرد: بازار فقط به تولید و عرضه محدود نمی‌شود، بلکه مدیریت تقاضا و مدیریت کلی بازار هم بخشی از وظایف آن است. این که در چه زمان و مقطعی چه داده‌هایی منتشر شود، در زمان شکل‌گیری یک روند چه واکنشی نشان داده شود و چه نوع روشنگری انجام گیرد، بسیار مهم است. فرنام تأکید کرد: به نظر می‌رسد در این حوزه بیشتر شاهد نوعی انفعال هستیم و در واقع بیشتر نقش نظاره‌گر داریم تا یک نهاد فعال و اثرگذار که باید به عنوان مدعی العموم از منافع عمومی حمایت کند و هشدار دهد که این قیمت‌ها کاذب هستند و لزوماً متناظر با معاملات واقعی نیستند.

حیدر مستخدمین حسینی، اقتصاددان، درگفت‌وگو با چارسوق سیاست‌های اقتصادی متناسب با شرایط کشور را تشریح کرد:

آزادسازی اقتصادی اشتباه مهلك است

دلیل اصلی گرانی‌ها قطعاً تصمیمات اقتصادی اشتباه است ■ به‌نظم مسئولان دولتی خودشان یک‌نگاهی به آمار تورم اقلام غذایی و دارو ببندازند و ببینند در همین چند ماه این کالاها چند برابر افزایش قیمت داشته‌اند ■ با این کالابرگ یک میلیونی مردم حتی نمی‌توانند یک کیلو گوشت در میادین میوه و تره‌بار بخرند

گفت‌وگو

اهمیت مدیریت اقتصادی کشور در شرایط جنگ و تبعات سیاست‌های آزادسازی ارز در دولت چهاردهم باعث شد تا به گفت‌وگو با «حیدر مستخدمین حسینی»، اقتصاددان و از مدیران سابق بانکی بنشینیم:

مردم درباره عدم افزایش نرخ کالابرگ در سال جدید با وجود وعده‌های مسئولان گوناگون دولتی گلایه‌مند هستند. آیا فکری کنید دولت از عمل به قولی که به مردم داده ناتوان است؟

در موضوع کالابرگ تمام مقامات دولت اظهارنظر کردند که کالابرگ یک میلیونی به ازای هر شخص از دی‌ماه تا اسفندماه ۱۴۰۴ جرابی خواهد شد و از ابتدای سال ۱۴۰۵ قرار است متناسب با میزان تورم سال‌بانه، مبلغ کالابرگ مردم نیز افزایش یابد؛ اما دیدیم که در عمل چنین اتفاقی نیفتاد. به عنوان یک دانشجو به دولت آقای پزشکیان گلایه می‌کنم و می‌گویم همین بی‌عملی‌های به‌ظاهر ساده گاهی می‌تواند به اعتماد عمومی مردم نسبت به دولت خدشه وارد کند. دولت چهاردهم یا قولی که به مردم داده را می‌تواند اجرایی کند یا اینکه مشخص می‌شود وعده غیرکارشناسی و متضاد واقع درباره افزایش مبلغ کالابرگ داده است. متأسفانه از این اتفاقات عجیب و تصمیقات غیرکارشناسی در دولت‌های گوناگون زیاد دیده‌ایم. درباره ارز ۴۲۰۰ تومانی هم در زمانی که دولت آقای روحانی تصمیم به پرداخت آن جهت کالاهای اساسی گرفت برای شخص من کاملاً روشن بود که تصمیمی غیرکارشناسی است. برای همین مطالبه دلایل و گزارش کارشناسی طرح ارز ۴۲۰۰ تومانی را از دولت روحانی کردم اما هیچ پاسخی نگرفتم؛ یعنی ارز ۴۲۰۰ تومانی هم یک طرح غیرکارشناسی و نتیجه تصمیمات لحظه‌ای عده‌ای در یک جلسه بود. در مجموع معتقدم دولت چهاردهم باید هر چه سریع‌تر

به وعده‌ای که به مردم در زمینه افزایش مبلغ کالابرگ داده عمل کرده یا اعتراف کند که وعده‌ای غیرواقعی، بی‌مایه و بدون کارشناسی لازم به مردم داده است.

هدف قرار گرفتن برخی واحدهای فولاد و پتروشیمی بهانه‌ای برای افزایش قیمت برخی اقلام و کالاها از جمله خودرو شده است. آیا این افزایش قیمت را منطقی می‌دانید؟

در این فضای غیرشفاف، هر نوع افزایش قیمتی را بی‌دلیل و غیرمنطقی می‌دانم. دولت و مدیرانش در هر حوزه‌ای باید نسبت به مردم شفاف و صریح باشند و با مردم سخن بگویند. حتی باید مدیران صنعت مثلاً مدیران خودروسازی هم بتوانند در یک فضای شفاف استدلال‌های خودشان را برای این افزایش قیمت و گرانی مطرح کنند و مردم به چشم ببینند که نظرات کدام طرف کارشناسی است. بگذارید صریح باشیم این روزها مردم فکری نمی‌کنند اکثر تصمیماتی که گرفته می‌شود بی‌مایه است و پشتوانه کارشناسی ندارد. خود ما باعث شده‌ایم این فضای ذهنی برای مردم شکل بگیرد و وقتی با مردم شفاف سخن نمی‌گوییم و استدلال نمی‌کنیم به صورت خودکار ذهن مردم به سمت ایجاد شک و شبهه و کاهش اعتماد نسبت به مسئولان دولتی سوق پیدا می‌کند. ببینید ما نیازمند یک مدیریت دوران جنگ هستیم و قطعاً دولتی که شفافیت و کارشناسی بودن تصمیمات را مدنظر قرار دهد می‌تواند دولت موفق در شرایط جنگی باشد و فقط یک دولت موفق در شرایط جنگی می‌تواند از افزایش تورم جلوگیری کند.

یعنی شما تورم فعلی و گرانی‌های عجیب چندماه اخیر را مولود شرایط جنگی می‌دانید؟

قطعاً خیر. دلیل اصلی گرانی‌ها قطعاً تصمیمات اقتصادی غلطی است که پیش از جنگ گرفته شده است؛ اما همان طور که می‌دانید شرایط جنگی هم می‌تواند تبعات آن تصمیمات را تشدید کند؛ اما ریشه گرانی‌ها را باید نه در

شرایط جنگی بلکه در تصمیمات غلط اقتصادی دولت جستجو کرد. خمیرمایه اصلی گرانی‌های اخیر در همان دی‌ماه ۱۴۰۴ و با تصمیم جنجالی دولت چهاردهم درباره حذف ارز ترجیحی شکل گرفت.

توصیه شما به دولت‌مدران در این شرایط چیست؟

توصیه من به دولت در این شرایط این است که همه هم و غمش کاهش نرخ تورم باشد. چون حقوق بگیران ثابت شامل قشر کارگر و کارمند که اکثریت جامعه ما را تشکیل می‌دهند خیلی تحت فشار گرانی‌ها هستند و ارزش مزین ثابت دریافتی آن‌ها روز به روز در حال کاهش است. دولت نباید فکر کند چون دارد یک میلیون تومان کالابرگ پرداخت می‌کند دیگر هیچ مشکلی نیست. به نظر مستولان دولتی خودشان یک نگاهی به آمار تورم اقلام غذایی و دارو ببندازند و ببینند در همین چند ماه این کالاها چند برابر افزایش قیمت داشته‌اند. آمار مرکز آمار که در دسترس آقایان است و چیز پنهانی هم نیست. تورم بیش از ۱۰۰ درصدی مواد غذایی سفره مردم را کوچک کرده است. از دارو دیگر نگویم که افزایش قیمت آن نفس مردم را بریده است. با این کالابرگ یک میلیونی مردم حتی نمی‌توانند یک کیلو گوشت در میادین میوه و تره‌بار بخرند.

لطفاً واضح‌تر بگویید که دولت چگونه جلوی تورم را بگیرد؟

مهم‌ترین کار قطعاً کنترل نقدینگی است. اول از همه بانک مرکزی باید شفاف گزارش بدهد که برای جلوگیری از خلق پول بدون پشتوانه و نقدینگی بی‌حساب از سوی بانک‌های تجاری چه کرده است. همچنین باید گزارش داده شود چه درصدی از تسهیلات بانکی به سمت حمایت از تولید و چه درصدی به سمت فعالیت‌های سفته‌بازانه و دلالی می‌رود. این‌ها باید مشخص شود. الآن نحوه تخصیص ارز و شیوه اولویت‌بندی واردات تبدیل به کانون‌های فساد این کشور شده‌اند. پس مدیریت جنگی دولت دقیقاً کجاست. باید روی بحث تخصیص ارز در شرایط جنگی خیلی حساس باشیم. در این دوساله مثل مور و ملخ تعداد زیادی شرکت به اسم واردات کالاهای اساسی در کشور تشکیل شده و کلی ارز از دولت گرفته‌اند. آیا شفاف است که دقیقاً اینها چه کسانی هستند؟ اصلاً سرزوش‌ت ارزها چه شده است؟ آیا اصلاً کالایی ما به ازای ارزهای تخصیص داده شده وارد کشور شده است؟ اصلاً چرا ارز را به بازرگانان خوش سابقه و قدیمی که الفبای واردات و جهان را بلدند ندادید و یک عده خاصی باید شرکت تأسیس کرده و این حجم بالای ارز را از دولت به نام کالای اساسی دریافت می‌کردند؟ الآن شرایط ما جنگی است. در شرایط جنگی باید سیاست‌های ارزی دولت انضباط پیدا کند. ما الآن نیازی به واردات خودروی لوکس و خیلی کالاهای مصرفی دیگر نداریم. ما الآن فقط باید ارز محدود کشور را به کالاهای اساسی و مواد اولیه تولید اختصاص دهیم. از سوی دیگر نمی‌شود که دائماً بگوییم بانک مرکزی مسئول کنترل تورم است اما بانک مرکزی تنها بماند. پس باقی مجموعه‌های دولت برای کنترل تورم چه می‌کنند. باز هم می‌گویم ما باید مدیریت جنگی داشته باشیم و دولت باید از این انفعال خارج شود. باید در شرایط جنگی فعلی به اختیارات وزارت امور اقتصادی و دارایی افزوده شود.

دولت در جهت خروج بازارها از رکود باید چه کند؟

اولاً در زمینه مالیات‌گیری از کسبه آن هم در شرایط جنگی باید کمی تدبیر به خرج داد و چند ماهی فرصت تنفس به تولیدکننده و کاسب داد تا خودش را جمع‌وجور کند. در زمینه بحث اقساط وام‌ها هم همین‌طور است. باید تنفس چندماهه داده شود. مردم باید در این شرایط خاص احساس اعتماد و اطمینان روی معیشت و شغلشان داشته باشند. بعد از عید نوروز متأسفانه شغل‌های زیادی از دست رفت و آمار بیکاران کشور افزایش یافت. الآن آمار مراجعه جهت دریافت بیمه بیکاری خیلی بالا است. باید عبرت بگیریم و سیاست‌های اقتصادی‌مان را اصلاح کنیم. باید جلوی رشد نقدینگی، بالا رفتن پایه پولی و صعود تورم را با اتخاذ انضباط مالی بگیریم. پول ملی در نتیجه رشد بی‌ضابطه پایه پولی خیلی بی‌ارزش شد و قدرت خرید مردم نابود شده است. باید کاری کنیم وگرنه اقتصاد کشور درگیر دور باطلی خواهد ماند که روز به روز شرایط را بدتر خواهد کرد.

این بحث در میان کارشناسان وجود دارد که چه نوع سیاست اقتصادی

اصولاً در زمان جنگ مناسب‌تر است؟ آیا می‌توان با اعمال سیاست اقتصادی بازار آزاد دوران جنگ را مدیریت کرد؟ قطعاً خیر. کدام آدم عاقلی در شرایطی که در حال جنگ است دنیاست به دنبال برقراری اقتصاد آزاد می‌رود که ما در این جهت حرکت کردیم. من خودم به اقتصاد بازار آزاد باور دارم اما در شرایط جنگ، محاصره و تحریم امکان اجرای آن وجود ندارد. اقتصاد بازار آزاد در زمان جنگ به معنای ایجاد رانت و وسیع و خلق فساد گسترده است. رورباییستی که نداریم. اگر هدف شما انتفاع قشور-ضعیف‌تر اقتصادی از ایجاد رقابت ناشی از اقتصاد بازار آزاد است باید بگوییم که در شرایط جنگ کشور ما این قشر هیچ نفعی از آزادسازی اقتصاد نرسیم آزادسازی اقتصادی اشتباه مهلك است.

آمار مرکز آمار که در دسترس

آقایان است و چیز پنهانی هم نیست. تورم بیش از ۱۰۰ درصدی مواد غذایی سفره مردم را کوچک کرده است. از دارو دیگر نگویم که افزایش قیمت آن نفس مردم را بریده است

کدام آدم عاقلی در شرایطی که در حال جنگ با بر قدرت اقتصادی و نظامی دنیاست به دنبال برقراری اقتصاد آزاد می‌رود که ما در این جهت حرکت کردیم

گرانی‌ها ربطی به جنگ ندارد، پشت جنگ قايم نشويم

امسال ممکن است رشد اقتصادی تا حدی منفی‌تر از سال گذشته باشد

وزارت اقتصاد گفت: سال‌ها در مسیری بودیم که انرژی کشور دچار ناترازی شد و مصرف افزایش پیدا می‌کرد و تولید کمتر می‌شد و سیستم انرژی به صورتی بود که ناترازی‌هایی داشت و حمله اخیر به زیرساخت‌های انرژی مشکلات این حوزه را بیشتر کرد و در هر صورت باید اقداماتی برای این منظور انجام می‌شد. به همین دلیل، ما باید الگوی مصرف انرژی را اصلاح کنیم و در حقیقت، همه افراد در حال بهینه‌سازی هستند و شرایط اقتصادی خود را در نظری می‌گیرند و سیاست نادرست در بالادستی‌ها باعث شده‌اند بهینه‌سازی افراد که به نفع خودشان است به ضرر عمومی جامعه باشد.

زمانیان افزود: احتمال دارد رشد اقتصادی امسال کشور تا حدی منفی‌تر از سال گذشته باشد، اما اگر کشایشی حاصل شود و اصلاحات جدی به وجود آید به نظر برنده، انتظار جهش جدی وجود دارد.

کارت سوخت به کارت بانکی برای خود آن شخص است و وقتی نظام تخصیص سوخت در کارت بانکی انجام می‌شود باعث به وجود آمدن شفافیتی می‌شود.

معاون سیاست‌گذاری و راهبردی اقتصادی

کارت سوخت به کارت بانکی ادامه داد: اجرای آزمایشی طرح انتقال کارت سوخت به کارت بانکی در حد محدود شروع شده است و چند مرحله‌آزمایشی دارد و این کار به این دلیل است که تنها سامانه‌ای که گمنام نیست بانکی است

معاون سیاست‌گذاری و راهبردی اقتصادی

رماه و توسعه صنعتی کشور باشند و نباید همه موارد را در نفت و گاز مشاهده کرده و همه مسائل را از طریق آن‌ها حل کنیم.

زمانیان ادامه داد: ما قبل از آسیب جنگ به برخی از زیرساخت‌های انرژی کشور، با مشکل ناترازی روبه‌رو بوده‌ایم و اگرچه کشوری با این حجم از ظرفیت‌های انرژی هستیم، اما با کسری انرژی روبه‌رو هستیم و انرژی صنایع را جیره‌بندی می‌کنیم که این نشان‌دهنده حکمرانی نادرست در این حوزه است.

معاون سیاست‌گذاری و راهبردی اقتصادی وزارت اقتصاد گفت: متأسفانه، ابزارهای حکمرانی درستی برای انرژی نداریم و از آن به عنوان ابزار دفاعی استفاده کرده‌ایم که درست هم نبوده است و مهم‌ترین مطالبه رئیس‌جمهور از ما به عنوان وزارت اقتصاد، ایجاد پایگاه داده‌ای خانوارهای کشور در حوزه‌های رفاهی و درآمدی و دارایی‌هاست. زمانیان با اشاره به اجرای آزمایشی طرح انتقال

مردم خسارت اختلال بانکی را از چه کسی بگیرند؟

گزارش

در حالی که اختلال در خدمات بانکی از چند بانک بزرگ کشور آغاز و وارد دومین هفته خود شد، روز گذشته این اختلال به بسیاری از بانک های دیگر سرایت پیدا کرد و آثار آن به زندگی روزمره مردم رسیده است؛ حال در کنار پرسش درباره علت و ابعاد این اختلال، یک مطالبه جدی نیز مطرح است؛ مردمی که به خدمات بانکی دسترسی نداشته اند، خسارت و تبعات این اختلال را از چه کسی باید مطالبه کنند؟

اختلال گسترده در خدمات بانکی ۴ بانک بزرگ کشور طی ۱۲ روز اخیر و اضافه شدن چند بانک دیگر به این شرایط از روز گذشته، دیگر صرفاً یک مسئله فنی یا یک خبر اقتصادی نیست؛ بحرانی است که به متن زندگی روزمره مردم وارد شده و از خرید نان و پرداخت کرایه تاکسی تا سوخت گیری خودروها را تحت تأثیر قرار داده است.

از ۲۳ خردادماه، خدمات بانک های ملی، صادرات، تجارت و توسعه صادرات با اختلالات جدی مواجه شد.

در روزهای نخست، بسیاری از مشتریان این بانک‌ها امکان استفاده از همراه بانک، اینترنت بانک، خودپردازها و برخی خدمات کارت را از دست دادند.

صف‌های طولانی یافت شعب شکل گرفت، تراکنش‌های ناموفق افزایش یافت و میلیون‌ها نفر برای انجام ساده‌ترین امور مالی خود با مشکل مواجه شدند.

اگرچه مسئولان در ابتدا از اختلال فنی سخن گفتند، اما در ادامه شورای هماهنگی بانک‌ها و بانک مرکزی اعلام کردند که منشأ این مشکلات، حمله سایبری به زیرساخت

تسهیل سرمایه‌گذاری برای تولید بپردازند.

مسیرنخست، تأمین مالی مستقیم از طریق اعطای تسهیلات هدفمند به صنایع پیش رو و صادرات محور است. در این مسیر، نوع و شرایط تسهیلات از اهمیت تعیین‌کننده‌ای برخوردار است. وام‌های بلندمدت با دوره تنفس مناسب و نرخ سود ترجیحی، امکان سرمایه‌گذاری‌های جدید و توسعه‌ای همچنان فراهم می‌آورد.

بررسی عقود اسلامی در شبکه بانکی کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۲، عقود مرحله فروش اقساطی بیشترین سهم تسهیلات را به خود اختصاص داده‌اند. این عقود اگرچه کارآمدی خود را در تأمین مالی کوتاه‌مدت و سرمایه در گردش اثبات کرده‌اند اما به دلیل ساختار ثابت سود و عدم مشارکت بانک در ریسک پروژه، ظرفیت چندانی برای حمایت از سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت و نوآورانه ندارند. در مقابل، عقود مشارکتی مانند مضاربه و مشارکت مدنی، به دلیل تقسیم ریسک و سودمیان بانک و سرمایه‌گذار، انگیزه بیشتری برای نظارت و حمایت مؤثر از پروژه ایجاد می‌کنند و می‌توانند منابع بیشتری را به سمت طرح‌های بزرگ و با ظرفیت سودآوری بالا سوق دهند. متأسفانه سهم این عقود در پرتقوی تسهیلات بانکی بسیار محدود است.

نقش توسعه‌ای و تشویقی بانک‌ها تسهیل‌کننده است. نقش تشویقی و توسعه‌ای بانک‌هاست که متأسفانه در ایران کمتر به‌آن توجه شده است. بانک‌ها می‌توانند با طراحی ابزارهای نوین تأمین مالی مانند اوراق گام، برات الکترونیک و فکتورینگ، فرآیند تأمین مالی در زنجیره تولید را تسهیل کنند. همچنین حمایت از پروژه‌های دانش‌بنیان و طرح‌های زیربنایی با افاق بازگشت سرمایه بلندمدت، از دیگر کارکردهای توسعه‌ای بانک‌ها به شمار می‌رود.

آمارها نشان می‌دهد تسهیلات پرداختی به تسهیل مشتری بانک‌ها بوده است. هم‌زمان تأکید شد که هیچ آسیمی به اطلاعات مشتریان، سپرده‌ها و داده‌های مالی وارد نشده و سامانه‌های حاکمیتی مانند شتاب و شاپرک نیز دچار اختلال نشده‌اند.
باین حال پرسش اصلی افکار عمومی چیز دیگری است؛ اگر سامانه‌های بانکی کشور در برابر یک حمله سایبری تا این اندازه آسیب‌پذیر هستند، چه تضمینی وجود دارد که در آینده خدمات حیاتی‌تر با اختلال گسترده‌تر مواجه نشوند؟

از بانکداری دیجیتال تا بازگشت به پول نقد

سال‌هاست که سیاست‌گذاران مردم را به استفاده از خدمات غیرحضوری، بانکداری الکترونیک و کاهش استفاده از پول نقد تشویق می‌کنند.

به جایی رسیده که برای سوخت‌گیری خودروها توصیه می‌شود مردم پول نقد همراه داشته باشند.

این اتفاق تنها یک توصیه ساده نیست؛ بلکه نشانه‌ای از شکنندگی زیرساختی است که قرار بود ستون فقرات اقتصاد دیجیتال کشور باشد.

وقتی شهروندی برای خرید روزمره یا سوخت‌گیری مجبور به جست‌وجوی پول نقد می‌شود، درواقع بخشی از دستاوردهای سال‌های اخیر در توسعه پرداخت الکترونیک زیرسؤال می‌رود.

مردم چرا باید هزینه اختلال را بپردازند؟

یکی از مهم‌ترین ابعاد مغفول‌مانده این بحران، آثار آن بر تعهدات مالی شهروندان است. در این روزها هزاران نفر موعد پرداخت اقساط بانکی، اقساط خرید، بدهی‌های مالیاتی، چک‌های سررسیدشده یا تعهدات تجاری

داشته‌اند. بسیاری از این افراد به دلیل اختلال در سامانه‌ها یا محدودیت دسترسی به حساب‌های خود نتوانسته‌اند در موعد مقرر پرداخت‌هایشان را انجام دهند.

در چنین شرایطی انتظار منطقی این است که بانک مرکزی و این اسست که بانک مرکزی و شبکه بانکی به‌صورت رسمی اعلام کنند؛

نخست، هیچ جریمه دیرکردی برای اقساط و بدهی‌هایی که در بازه اختلال بانکی سررسید شده‌اند اعمال نخواهد شد.

دوم، هیچ اثر منفی بر رتبه اعتبارسنجی مشتریان در سامانه‌های اعتبارسنجی کشور ثبت نخواهد شد.

زیرا تأخیر در پرداخت در این شرایط ناشی از قصور مشتری نیست، بلکه نتیجه مستقیم اختلال در دسترسی به خدمات بانکی است. اگر شبکه بانکی مسئولیت اختلال را پذیرفته است، نباید هزینه آن را از جیب مردم دریافت کند.

کسب‌وکارهای خسرد: قربانیان فراموش‌شده

روزرهای اخیر بسیاری از قربانیان، چک‌های سررسیدشده یا تعهدات تجاری

کسب‌وکارهای آنلاین و واحدهای خدماتی با کاهش تراکنش‌ها و اختلال در دریافت وجوه مواجه بوده‌اند. برای یک فروشگاه کوچک، حتی چند ساعت اختلال در پرداخت الکترونیکی می‌تواند به کاهش فروش منجر شود؛ حال آنکه این اختلال برای برخی مشتریان چندین روز ادامه داشته است.

تاکنون هیچ برآورد رسمی از میزان خسارت وارده به کسب‌وکارها منتشر نشده و مشخص نیست آیا سازوکاری برای جبران این زیان‌ها در نظر گرفته شده است یاخیر.

شایعات؛ محصول اطلاع‌رسانی ضعیف

هم‌زمان با ادامه اختلالات، موجی از شایعات در شبکه‌های اجتماعی شکل گرفت. یکی از این شایعات ادعا می‌کرد اختلال بانکی با روند بررسی الزامات FATF مرتبط است. شایعه دیگری نیز مدعی بود که با توجه به کاهش قیمت ارز، طلا و سکه در روزهای اخیر، محدودسازی دسترسی مردم به حساب‌های بانکی به‌صورت عمدی انجام شده تا نقدینگی به سمت این بازارها حرکت نکند.

اما هر دو روایت با چند پرسش جدی مواجه‌اند.

اگر هدف جلوگیری از ورود نقدینگی به بازار ارز و طلا بوده، چرا فقط چهار بانک مشخص دچار اختلال شدند و تعدادی از بانک‌های دولتی و خصوصی دیگر بدون مشکل به فعالیت ادامه دادند؟

از سوی دیگر، بانک مرکزی صراحتاً این ادعاها را «کذب محض» و «زاییده توهمات ذهنی برخی افراد» توصیف کرده و تأکید کرده است که منشأ اختلال، حمله سایبری به زیرساخت ارتباطی مشترک بانک‌های مذکور بوده است. واقعیت این است که شایعات معمولاً در خلأ اطلاع‌رسانی شکل می‌گیرند. وقتی مردم چندین روز با اختلال مواجه باشند اما توضیح دقیق، مستمر و شفاف دریافت نکنند، طبیعی است که روایت‌های غیررسمی جایگزین روایت رسمی شوند.

آزمون اعتماد عمومی

اختلال اخیر که همچنان ادامه دارد فقط یک نقص فنی نیست؛ آزمون‌ی برای سنجش میزان تاب‌آوری نظام بانکی و اعتماد عمومی است.

در عصر بانکداری دیجیتال، اختلال در خدمات بانکی تنها به معنای توقف چند تراکنش نیست. این اختلال می‌تواند زنجیره‌ای از مشکلات اقتصادی، اجتماعی و حتی روانی ایجاد کند؛ از نگرانی مردم نسبت به دارایی‌هایشان گرفته تا اختلال در کسب‌وکارها و خدمات عمومی.

امروز مطالبه اصلی مردم تنها بازگشت سامانه‌ها نیست. شفافیت، پاسخگویی و تضمین عدم تکرار چنین بحرانی است. امروز مطالبه اصلی مردم تنها بازگشت سامانه‌ها نیست. مطالبه اصلی، شفافیت، تضمین عدم تکرار چنین بحرانی است. همان‌طور که بانک‌ها از مشتریان انتظار دارند تعهدات مالی خود را به موقع انجام دهند، افکار عمومی نیز انتظار دارد شبکه بانکی در برابر اختلالات گسترده مسئولیت‌پذیر باشد و اجازه ندهد هزینه یک بحران زیرساختی بار دیگر بر دوش مردم قرار گیرد.

مأموریت وزارت اقتصاد برای شناسایی ثروتمندان کالابریک‌بگیر

وزارت اقتصاد مامورشناسایی ثروتمندان کالابریک‌بگیر با معیارهای مالیاتی شد. در حالی که دولت سناریوهای مختلفی را برای جبران افزایش قیمت کالاها ی اساسی و تقویت قدرت خرید خانوارها بررسی می‌کند، یکی از مهم‌ترین گزینه‌های روی میز، بازنگری در فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک الکترونیکی است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که با توجه به رشد ۲۰ تا ۳۰ درصدی قیمت برخی اقلام مشمول کالابریک در ماه‌های اخیر، افزایش اعتبار کالابریک یک میلیون تومانی به یکی از مطالبات جدی تبدیل شده است؛ اما محدودیت منابع مالی باعث شده در یک سناریو معتبر، دولت به جای افزایش گسترده هزینه‌ها، ابتدا به دنبال حذف خانوارهای پردرآمد از فهرست مشمولان باشد. در همین راستا، وزارت امور اقتصادی و دارایی مأمور شده است فهرست مالکان خودروها و املاک لوکس را برای حذف از فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک تهیه و به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ارائه کند.

در ماه‌های اخیر قیمت تعدادی از کالاها ی اساسی مشمول طرح کالابریک الکترونیکی افزایش یافته است. برآوردها نشان می‌دهد قیمت برخی از این اقلام تا ۳۰ درصد رشد کرده و همین موضوع موجب شده است اعتبار فعلی کالابریک، که برای دهک‌های مشمول یک میلیون تومان به ازای هر نفر است، بخشی از کارایی اولیه خود را از دست بدهد.

به همین دلیل، در جلسات کارشناسی دولت سناریوهای مختلفی برای افزایش اعتبار کالابریک مورد بررسی قرار گرفته است. هدف اصلی این سناریوها آن است که قدرت خرید دهک‌های پایین درآمدی حفظ شود و خانوارهای هدف همچنان بتوانند سبد کالای اساسی پیش‌بینی شده را با حمایت دولت تهیه کنند.

با این حال، افزایش اعتبار کالابریک نیازمند تأمین منابع مالی جدید است؛ موضوعی که باعث شده دولت هم‌زمان به دنبال اصلاح جامعه هدف و هدایت بارانه‌ها به سمت خانوارهای کم‌برخوردار باشد.

حذف پردرآمدها؛ یکی از سناریوهای تأمین منابع

بر اساس اطلاعات به دست آمده، یکی از مهم‌ترین سناریوهای در حال بررسی، حذف بخشی از خانوارهای پردرآمد از فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک و اختصاص منابع آزاد شده به دهک‌های پایین درآمدی است. در این سناریو، به جای افزایش هزینه‌های دولت، تلاش می‌شود منابع موجود با دقت بیشتری میان خانوارهای نیازمند توزیع شود. به عبارت دیگر، حذف خانوارهایی که از توان مالی بالاتری برخوردار هستند، می‌تواند امکان افزایش اعتبار کالابریک یا گسترش حمایت از دهک‌های پایین را فراهم کند. به همین دلیل، دولت فرآیند شناسایی خانوارهای برخوردار را در دستور کار قرار داده و مسئولیت این اقدام را به وزارت امور اقتصادی و دارایی واگذار کرده است.

مأموریت جدید وزارت اقتصاد

بر اساس این مأموریت، وزارت امور اقتصادی و دارایی باید با استفاده از اطلاعات موجود در پایگاه‌های مالیاتی، فهرست افراد و خانوارهای دارای املاک و خودروهای لوکس را استخراج و بری حذف از فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک یک میلیون تومانی به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ارائه کند. این اقدام بخشی از فرآیند «هدفمندتر شدن پرداخت یارانه‌های کالابریک» ارزیابی می‌شود؛ فرآیندی که هدف آن رساندن منابع محدود حمایتی به خانوارهایی است که بیشترین نیاز را به این حمایت دارند.

معیارهای جدید شناسایی ثروتمندان

یکی از نکات مهم این فرآیند، تغییر معیارهای شناسایی دارایی‌های لوکس نسبت به سال گذشته است. طبق مفاد قانون بودجه در سال ۱۴۰۴، خودروهای با ارزش کمتر از ۵ میلیارد تومان و املاک با ارزش کمتر از ۵۰ میلیارد تومان مشمول مالیات خودرو و ملک لوکس نبودند؛ بنابراین مالکان این دارایی‌ها نیز در فهرست مؤدیان مالیات بر دارایی‌های لوکس قرار نمی‌گرفتند. اما در قانون بودجه سال ۱۴۰۵ این سقف‌ها به‌روزرسانی شده است. بر اساس معیارهای جدید، خودروهای با ارزش بیش از ۲٫۵ میلیارد تومان و املاک با ارزش بیش از ۷٫۵ میلیارد تومان مشمول مالیات خودرو و ملک لوکس هستند. همین اطلاعات قرار است مبنای اولیه شناسایی خانوارهای پردرآمد برای بازنگری در فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک باشد؛ به این معنا که مالکان این دارایی‌ها در اولویت بررسی برای حذف از فهرست مشمولان قرار خواهند گرفت.

حدود ۲۵۰ هزار خانوار در فهرست دارایی‌های لوکس

آمارهای مربوط به سال گذشته نشان می‌دهد حدود ۲۵۰ هزار خانوار دارای خودرو یا ملک لوکس بوده‌اند و مشمول مالیات بر این دارایی‌ها شده‌اند. اکنون با تغییر سقف ارزش دارایی‌ها، وزارت اقتصاد باید فهرست جدید مشمولان مالیات خودرو و املاک لوکس را نهایی کند. این فهرست پس از تکمیل، در اختیار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار خواهد گرفت تا مبنای بازنگری در فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک قرار گیرد. البته کارشناسان معتقدند استفاده از اطلاعات خودرو و املاک لوکس به تنهایی نمی‌تواند معیار کاملی برای سنجش وضعیت اقتصادی خانوارها باشد و لازم است سایر شاخص‌ها از جمله درآمد، گردش مالی، دارایی‌های سرمایه‌ای و سایر اطلاعات اقتصادی نیز در فرآیند دهک‌بندی مورد توجه قرار گیرد.

کالابریک در آستانه بازطراحی

با توجه به افزایش قیمت کالاها ی اساسی، به نظری می‌رسد دولت ناگزیر از اصلاح سازوکار حمایت معیشتی است. در شرایطی که افزایش اعتبار کالابریک بدون تأمین منابع مالی پایدار امکان‌پذیر نیست، حذف خانوارهای برخوردار از فهرست مشمولان به یکی از مهم‌ترین گزینه‌های دولت تبدیل شده است.

در صورت نهایی شدن این سناریو، منابع حاصل از حذف خانوارهای پردرآمد می‌تواند برای افزایش اعتبار کالابریک دهک‌های پایین یا گسترش پوشش حمایتی مورد استفاده قرار گیرد؛ اقدامی که هم‌زمان دو هدف «هدفمندتر شدن یارانه‌ها» و «حفظ قدرت خرید اقشار کم‌درآمد» را دنبال خواهد کرد. اکنون باید دید پس از تکمیل فهرست وزارت اقتصاد، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی چه تعداد از خانوارها را از فهرست دریافت‌کنندگان کالابریک حذف خواهد کرد و آیا منابع حاصل، زمینه افزایش اعتبار کالابریک یک میلیون تومانی را فراهم می‌کند یاخیر.

محاصره دریایی آمریکا، تولید نفت ایران را صفرنگرد

آژانس بین‌المللی انرژی مدعی شد تولید نفت ایران در ماه میلادی گذشته با کاهش یک میلیونی به ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه در روز رسید. تازه‌ترین گزارش آژانس بین‌المللی انرژی نشان می‌دهد درنتیجه انسداد تنگه هرمز و اعمال محاصره دریایی آمریکا علیه ایران، تولید نفت اوپک در ماه می امسال ۸۷۰ هزار بشکه در روز نسبت به ماه قبل از آن کاهش یافته و به ۱۶ میلیون و ۳۷۰ هزار بشکه در روز رسیده است. براساس ادعای این نهاد بین‌المللی، ایران بیشترین میزان کاهش تولید را طی این ماه در میان اعضای اوپک تجربه کرده است. براساس این ادعا تولید نفت ایران در ماه می یک میلیون و ۶۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است. ایران در ماه آوریل ۳ میلیون و ۳۶۰ هزار بشکه در روز نفت تولید کرده بود که این رقم در ماه می به ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه در روز کاهش یافته است.

محاصره دریایی آمریکا علیه ایران از اواسط ماه آوریل به اجرا گذاشته شد. رئیس‌جمهور آمریکا پیش‌بینی کرده بود با بر شدن مخازن ذخیره ایران، تولید نفت این کشور طی چند روز به صفر برسد که گزارش آژانس بین‌المللی انرژی نشان می‌دهد این پیش‌بینی مبنای منطقی نداشته است. ایران در پی اعمال محاصره دریایی آمریکا برای به حداقل رساندن زبان‌های ناشی از این سیاست خصمانه، تولید نفت خود را در ماه‌های آوریل و می به‌طور تدریجی تا ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه در روز کاهش داده است. بر اساس این گزارش، در میان اعضای اوپک، تولید نفت عربستان سعودی در ماه مه ۲۰۲۶ یا افزایش جزئی نسبت به ماه قبل، از ۶.۵۳ میلیون بشکه در روز به ۶.۵۹ میلیون بشکه در روز رسید. تولید نفت عراق نیز در ماه مه روندی صعودی داشت و از ۱.۴۵ میلیون بشکه در روز در آوریل به ۱.۴۸ میلیون بشکه در روز افزایش یافت. کویت نیز در ماه مه تولید خود را نسبت به آوریل افزایش داد و تولید نفت این کشور از ۵۷۰ هزار بشکه در روز به ۶۴۰ هزار بشکه در روز رسید.

علت کاهش تحویل گندم به سیلوا چیست؟

رئیس اتاق اصناف کشاورزی گفت: در شورای قیمت‌گذاری مصوبات توسط سازمان برنامه و بودجه به‌درستی اجرا نمی‌شود که همین امر منجر به کاهش تحویل گندم به مراکز خرید تضمینی شده است. پیمان عالمی رئیس اتاق اصناف کشاورزی گفت: در شورای قیمت‌گذاری مصوبات توسط سازمان برنامه و بودجه به‌درستی اجرا نمی‌شود و این شورای قانونی قیمت‌گذاری آنها را تمکین نمی‌کنند. به گفته‌وی، امسال به رغم شرایط مساعد تولید گندم ناشی از وضعیت جوی مناسب افزایش داشته، اما میزان تحویل به سیلوا کاهش داشته است. عالمی ادامه داد: در شرایط جنگی عدم توجه به اجرای مصوبات شورای قیمت‌گذاری بدان معناست که امنیت غذایی، قدرت غذا و استقلال در این حوزه اهمیتی برای مسئولان ندارد.

رئیس اتاق اصناف کشاورزی با بیان اینکه تورم کالاها ارتباطی به جنگ ندارد، افزود: سوء مدیریت‌ها عامل اصلی نوسان قیمت کالاهاست؛ چراکه مواد غذایی در مبنای قیمت تمام‌شده و سود متعارف وارد بازار شود، وقتی هزینه‌ها تولید بالا می‌رود، قیمت مواد غذایی دستخوش نوسانات قرار می‌گیرد. به گفته‌وی، افزایش قیمت مواد پروتئینی و لبنی ناشی از هزینه‌های کارگری، انرژی، عدم تأمین نقدینگی و سرمایه در گردش بوده است، اما به دلیل آنکه مردم روزانه با مواد غذایی در ارتباط هستند، افزایش قیمت و اثر آن بیشتر دیده می‌شود، درحالی‌که قیمت سایر کالاها بر مبنای تورم رشد چشمگیری داشته است.

ده‌ها میلیون آمریکایی دسترسی پایدار به غذای کافی ندارند

ده‌ها میلیون آمریکایی در خانواده‌هایی زندگی می‌کنند که در طول سال دسترسی پایدار به غذای کافی ندارند. براساس داده‌های منتشرشده توسط سازمان تحقیقات اقتصادی وزارت کشاورزی آمریکا درباره وضعیت ناامنی غذایی در ایالات متحده، تصویر آماری این پدیده نشان می‌دهد که مسئله «گرسنگی» همچنان بخش قابل توجهی از جامعه آمریکا را درگیر کرده است. طبق آخرین آمار رسمی، در سال ۲۰۲۴ حدود ۱۳.۷ درصد از خانوارهای آمریکایی معادل نزدیک به ۱۸.۳ میلیون خانوار با نوعی از ناامنی غذایی مواجه بوده‌اند. این یعنی در طول سال، این خانوارها در برخی مقاطع یا به غذای کافی دسترسی نداشته‌اند یا برای تأمین غذای مورد نیاز خود با مشکل مالی روبه‌رو بوده‌اند. در مجموع، حدود ۴۷.۹ میلیون نفر در آمریکا در خانوارهایی زندگی می‌کنند که دست‌کم بخشی از سال را با ناامنی غذایی سپری کرده‌اند. از این تعداد، حدود ۸.۳ درصد جمعیت در وضعیت ناامنی غذایی خفیف قرار دارند؛ یعنی کیفیت، تنوع یا مقدار غذا کاهش یافته است. در مقابل، حدود ۵.۴ درصد جمعیت با ناامنی غذایی شدید مواجه بوده‌اند؛ شرایطی که شامل کاهش واقعی مصرف غذا، حذف وعده‌های غذایی و تجربه گرسنگی دوره‌ای است. از نظر روند زمانی نیز، این شاخص در سال‌های اخیر تغییرات محدودی داشته و معمولاً در بازه ۱۳ تا ۱۴ درصد در نوسان بوده است؛ به این معنا که با وجود رشد اقتصادی، این مشکل ساختاری در آمریکا همچنان پایدار باقی مانده است.

یکشنبه ۷ تیر ۱۴۰۵

مدیر مسئول: مهدی مهرپور

چاپخانه: نگار نقش ■ تلفن: ۶۶۱۲۸۶۱۲ ■ روابط عمومی: ۰۹۹۱۸۴۴۱۵۲۹

کد پستی: ۱۵۸۶۶۱۳۴۱۳ ■ آدرس: تهران، خیابان میرزای شیرازی، کوچه ۱۵، پلاک ۴۴، طبقه ۲

عادی نشدن تجارت چین با ایران در سایه بدعهدی‌های ترامپ

گزارش

فضای عدم اطمینان بر فعالیت‌شرکت‌های چینی در منطقه خلیج فارس از جمله ایران سایه انداخته است.

چاپنا مورنینگ در گزارشی نوشت که با وجود دستیابی ایران و آمریکا به یک توافق موقت و کاهش تنش‌ها، فضای نااطمینانی همچنان بر فعالیت شرکت‌های چینی در منطقه خلیج فارس سایه انداخته و بسیاری از تجار و سرمایه‌گذاران هنوز حاضر به پذیرش تعهدات بلندمدت نیستند.

به گزارش این روزنامه، هرچند توافق اخیر امیدها برای ازسرگیری تدریجی فعالیت‌های تجاری را افزایش داده است اما فعالان اقتصادی معتقدند بازگشت کامل تجارت و حمل‌ونقل به زمان بیشتری نیاز دارد. یک بازرگان چینی که از سال ۲۰۲۴ در زمینه برقراری ارتباط میان شرکت‌های چینی و شرکای ایرانی فعالیت می‌کند، گفت در شرایط کنونی مهم‌ترین اولویت، ارسال محموله‌هایی است که طی هفته‌های گذشته در دریا یا بنادر متوقف مانده‌اند، نه جذب سفارش‌های جدید.

وی افزود: «اولین خواسته همه این است که کالاهایی که در

دریا یا در انتظار بازرگیری مانده‌اند، هرچه سریع‌تر به جریان حمل‌ونقل بازگردند.»

بر اساس این گزارش، توافق موقت میان تهران و واشنگتن شامل آتش‌بسی ۶۰ روزه، اعطای مجوز موقت برای صادرات نفت ایران در این بازه زمانی و بازگشایی تنگه هرمز است. همچنین دو طرف برسر چارچوبی برای ادامه مذاکرات درباره برنامه هسته‌ای ایران، کاهش تحریم‌ها و بازگشایی بلندمدت این آبراه راهبردی توافق کرده‌اند. پیش از برقراری آتش‌بس، اختلال در عبور و مرور کشتی‌ها از تنگه هرمز موجب کاهش شدید تردد تجاری در یکی از مهم‌ترین کریدورهای انرژی جهان، برهم خوردن زنجیره‌های تأمین و افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل شده بود.

این بازرگان چینی با ابراز امیدواری نسبت به افزایش تقاضا در آینده گفت: «تقاضا قطعاً بازخواهد گشت، زیرا باسازی پس از جنگ به حجم عظیمی از مصالح و کالا نیاز دارد.»

وی افزود: «ترجیح ما حمل کالا از طریق دریاست، زیرا ارزان‌ترین گزینه محسوب می‌شود، اما تردد کشتی‌ها از تنگه هرمز هنوز به حالت عادی بازنگشته است.»

افزایش هزینه حمل‌ونقل و کمبود ظرفیت ریلی

این فعال اقتصادی گفت شرکت‌ها ناچار شده‌اند برای انتقال کالا

از مسیر ریلی استفاده کنند اما ظرفیت خطوط ریلی نیز تقریباً تکمیل شده است. به گفته وی، ظرفیت حمل ریلی برای ماه ژوئن کاملاً پر شده و ظرفیت ماه ژوئیه نیز تقریباً تکمیل است.

او افزود: «راه‌هن توان پاسخگویی به حجم مورد نیاز حمل کالا را ندارد و هزینه حمل هر کانتنیر اکنون به حدود ۹ هزار دلار رسیده است.»

تردید نسبت به دوام توافق

با وجود کاهش تنش‌ها، بسیاری از فعالان اقتصادی نسبت به پایداری توافق خوش‌بین نیستند. یک فعال اقتصادی به این روزنامه می‌گوید: «بزرگ‌ترین چالش پرسش این است که آیا دونالد ترامپ واقعاً به این توافق پایبند خواهد ماند یا خیر. بیشتر فعالان اقتصادی باور ندارند که همه طرف‌ها شرایط توافق را بپذیرند. صادقانه بگویم، ا حساسی می‌شود هر سه طرف بیشتر در حال نمایش

سیاسی هستند.» وی همچنین برآورد کرد که حدود ۸۰ درصد اقتصاد مصرفی ایران تحت تأثیر درگیری‌ها قرار گرفته و بسیاری از کسب‌وکارها یا تعطیل شده‌اند یا بخشی از نیروی کار خود را تعدیل کرده‌اند. او افزود: «به جز کالاهای اساسی و بخش کشاورزی، تقریباً همه بخش‌های اقتصادی آسیب دیده‌اند.»

به گفته این تاجر، اتاق بازرگانی ایران و چین در حال رایزنی با نهادهای تجاری استان‌های مختلف چین است تا از طریق سرمایه‌گذاری، تجارت نهاتری و استفاده از ظرفیت تجارت نفت، زمینه تأمین مالی پروژه‌های مشترک را فراهم کند.

بازرگانان چینی به بازارهای دیگر روی آورده‌اند

کوین ژائو، صادرکننده ۲۲ ساله شهریهی وودر در استان زجیانگ چین که لوازم خانگی کوچک از جمله سشوار و دستگاه فرکننده مورا به ایران و جمهوری آذربایجان صادر می‌کند، نیز شرایط بازار ایران را پرهیسک توصیف کرد.

وی که از سال ۲۰۲۳ صادرات به غرب آسیا را آغاز کرده و فروش سالانه‌ای بیش از یک میلیون یوان (حدود ۱۴۷ هزار دلار) داشته است، گفت بخش عمده فعالیت خود را از بازار ایران خارج و به کشورهای قفقاز و آسیای مرکزی منتقل کرده است.

او افزود: «فعالاً تقریباً از بازار ایران صرف‌نظر کرده‌ام. بازار ایران اساساً کوچک بود و پس از کاهش ارزش ریال، قدرت خرید مصرف‌کنندگان نیز کاهش یافت. اکنون هم ابهامات مربوط به آینده صلح بسیار زیاد است.»

صنعت حمل‌ونقل همچنان محتاط است

به نوشته این روزنامه، اگرچه توافق اخیر بازرگشایی مسیریهای دریایی را در اولویت قرار داده، اما شرکت‌های حمل‌ونقل معتقدند بازگشت اعتماد به بازار زمان‌بر خواهد بود. کن چانگ، رئیس اتاق صنعت لجستیک هنگ‌کنگ، گفت: «شرکت‌های کشتیرانی همچنان سیاست «صبر و انتظار» را در پیش گرفته‌اند زیرا مشخص نیست ایران، آمریکا و اسرائیل تا چه اندازه به توافق پایبند خواهند ماند.»

وی ادامه داد: «همه طرف‌ها درباره مذاکره و امضای تفاهم‌نامه صحبت می‌کنند، اما موضوع فقط به آمریکا محدود نمی‌شود. اسرائیل نیز همچنان حملات پرآکنده‌ای انجام می‌دهد. اگر هر یک از طرف‌ها واقعاً درگیری را متوقف نکند، دستیابی به توافقی پایدار بسیار دشوار خواهد بود.»

چانگ افزود: «حتی در صورت امضای توافق‌نامه‌ی نیز صنعت حمل‌ونقل منتظر خواهد ماند تا میزان پایبندی طرف‌ها به تعهدات خود را ارزیابی کند. زیرا نگرانی‌های امنیتی در تنگه هرمز و افزایش حق بیمه کشتی‌ها همچنان هزینه‌های لجستیکی را بالا نگه داشته است.»

ایران در رقابت سنگین منطقه‌ای برای حفظ سهم در بازار عراق

دیپلک اتاق مشترک ایران و عراق، با اشاره به یک شکاف مهم میان واقعیت تجاری و جایگاه برنامه‌ریزی‌شده ایران می‌گوید: «عراق دومین شریک تجاری ایران است، اما در سند توسعه صنعتی

ایران، نام ایران در میان ده شریک تجاری نخست دیده نمی‌شود. عراق دومین بخش‌کی تجاری ایران است، اما در سند توسعه صنعتی این کشور، نام ایران در میان ده شریک تجاری نخست دیده نمی‌شود.» این موضوع از نگاه فعالان اقتصادی نشان‌دهنده فاصله‌مناقدار میان وزن واقعی تجارت ایران و جایگاه تعریف‌شده آن در معماری آینده اقتصاد عراق است. این منظر کلان‌تر، روند‌های توسعه‌ای عراق نشان می‌دهد این کشور در حال تبدیل شدن به یک‌هاب جدید اتصال منطقه‌ای است. پروژه «جاده توسعه»، همراه با توسعه بنادر جنوبی و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های حمل‌ونقل، ظرفیت آن را دارد که مسیره‌های سنتی ترانزیتی در منطقه را دستخوش تغییرات جدی کند. در همین چارچوب، فریدون وردی‌نژاد، دیپلک اتاق تهران، با هشدار نسبت به پیامدهای این تحولات تأکید کرده است: «جاده توسعه در عراق می‌تواند بخشی از مزیت ژئواکونومیکی ترانزیتی ایران را تحت تأثیر قرار دهد.» او در ادامه برای مواجهه با این تغییر موازنه، بر ضرورت توسعه

اصولی طبقه‌بندی می‌کند: دوره نخست (۲۰۰۳ تا ۲۰۱۱) که به دلیل بی‌ثباتی شدید عراق، شکل‌گیری یک رابطه اقتصادی پایدار با دشواری جدی مواجه بود؛ دوره دوم (۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰) که با خروج تدریجی آمریکا، ظهور داعش و اثرگذاری برجام، تجارت دو کشور با نوسانات شدید همراه شد؛ و دوره سوم (از ۲۰۲۰ تاکنون) که در سایه تشدید تحریم‌ها و محدودیت‌های بانکی، نوعی رکود نسبی در سطح تجارت دو جانبه شکل گرفته است.

این تحلیل نشان می‌دهد تجارت ایران و عراق بیش از آنکه روندی خطی باشد، تابعی از متغیرهای سیاسی و امنیتی منطقه است؛ موضوعی که پیش‌بینی پذیری این بازار را به‌شدت کاهش داده است. صندوق‌های نقره با کاهش ۱۳ درصدی همراه شده‌اند. این گزارش می‌افزاید: آمارهای معاملاتی هفته گذشته هم نشان می‌دهد بورس تهران در حالی وارد ششمین هفته سبز خود در سال جاری شده که همچنان از پشتوانه نقدینگی و مشارکت بالای معامله‌گران برخوردار است. در شرایطی که بسیاری از بازارهای موازی تحت تأثیر عوامل جهانی و کاهش قیمت فلزات گران‌بازها بازدهی‌های بالا درصداقت بازار سهام توانسته با ثبت رشد نزدیک به ۴۰ درصدی از ابتدای سال، جایگاه نخست را در میان بازارهای سرمایه‌گذاری به خود اختصاص دهد.

پارادایم اقتصاد مردمی در برابر چالش‌های معیشتی

تبدیل پتانسیل‌های محلی به بنگاه‌های تعاونی، کلید اشتغال پایدار در اقتصاد مردمی است.

در شرایطی که اقتصادهای متمرکز با چالش‌های نقدینگی و رکود مواجه‌اند، «بخش تعاون» به‌عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد مردمی، بیش از پیش به‌عنوان جایگزینی برای مدل‌های سنتی اشتغال مطرح می‌شود. تعاون تنها یک ابزار اقتصادی نیست، بلکه یک رویکرد اجتماعی-اقتصادی است که هدف آن توزیع عادلانه ثروت و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار از طریق مشارکت جمعی است. معاون امور تعاون وزارت کار در آخرین اظهارات خود بررسی وضعیت تعاونی‌ها در مناطق مختلف کشور فرصتی را فراهم کرد تا ظرفیت‌های واقعی و در عین حال دست‌نخورده‌ی این بخش در مسیر اشتغال‌زایی تحلیل شود.

یکی از نقاط قوت بخش تعاون، توانایی آن در «بومی‌سازی توسعه» است. در تحلیل ظرفیت‌های برخی شهرستان‌ها مانند نیشابور، سه حوزه کلیدی شناسایی شده است: انرژی خورشیدی، معدن و کشاورزی.

تحلیل این موضوع نشان می‌دهد که وقتی مدل تعاونی در این حوزه‌ها پیاده‌شود، دو دسترنج مهم در اشتغال‌زایی رخ می‌دهد: کاهش هزینه‌ها و ورود به بازار؛ تعاونی‌ها با تجمع سرمایه‌های خرد مردمی، منابع نقدینگی را برای ورود به صنایع سنگین (مانند معدن) یا تکنولوژیک (مانند انرژی خورشیدی) از بین می‌برند. تخصص‌گرایی منطقه‌ای: برخلاف شرکت‌های بزرگ متمرکز، تعاونی‌های بومی بر اساس نیاز منطقه شکل می‌گیرند و در نتیجه، اشتغال ایجاد شده در آن‌ها «پایدارتر» است زیرا نیروی کار در محیط بومی خود فعالیت می‌کند.

تحلیل شکاف میان ظرفیت و «بهره‌وری»

داده‌های موجود از شهرستان نیشابور (فعالیت حدود ۸۵۰ شرکت تعاونی) نشان‌دهنده‌ی یک تناقض است: تعداد بالای تعاونی‌ها در مقابل بهره‌وری پایین. این شکاف نشان می‌دهد که مشکل اشتغال در بخش تعاون، «کمبود تعداد واحدها نیست، بلکه «ضعف در مدیریت و تأمین منابع» است. به‌منابع اصلی که مانع از تبدیل این ۸۵۰ تعاونی به موتورهای اشتغال‌زایی شده است را می‌توان برشمرد. بحران نقدینگی و سرمایه در گردش: عدم دسترسی به منابع مالی ارزان باعث می‌شود تعاونی‌ها نتوانند مقیاس تولید خود را افزایش دهند و در نتیجه، ظرفیت جذب نیروی کار جدید را از دست بدهند. خلأ مدیریت حرفه‌ای: ماهیت مردمی تعاون نباید با «غیرحرفه‌ای بودن» اشتباه گرفته شود. تحلیل وضعیت نشان می‌دهد که نیاز مبرمی به انتقال از «مدیریت سنتی» به «مدیریت مدرن و متمرکز بر بهره‌وری» وجود دارد. نیاز به نظارت سیستماتیک؛ بدون نظارت دقیق، تعاونی‌ها ممکن است از مسیر اهداف اجتماعی خود منحرف شوند یا در برابر رقابت‌های بازار شکست بخورند. تجربیات موفق تعاونی‌های روستایی در نیشابور و فیروزه ثابت می‌کند که مشارکت مردمی زمانی به اشتغال پایدار منجر می‌شود که «فرهنگ‌سازی» و «حمایت هد‌فمند» جایگزین حمایت‌های مقطعی شود. در واقع، تعاون می‌تواند پلی باشد تا سرمایه‌های پراکنده مردمی به جای گردش در بازارهای غیرمولد، وارد زنجیره تولید شود. بنابراین گزارش بخش تعاون در ایران، به‌ویژه در مناطقی مانند نیشابور، پتانسیل تبدیل شدن به «پیشران اشتغال» را دارد، اما این امر منوط به تغییر رویکرد از «تعداد تعاونی‌ها» به «کیفیت تعاونی‌ها» است.